Голові разової спеціалізованої вченої ради
Київського національного університету імені Тараса Шевченка,
доктору політичних наук, професору,
заступнику декана з навчальної роботи
філософського факультету Київського національного
університету імені Тараса Шевченка
Неліпі Дмитру Васильовичу

РЕЦЕНЗІЯ
на дисертаційне дослідження
Сімоненко Олени Анатоліївни на тему:
«Особливості соціально-психологічного клімату у структурах
державного управління та місцевого самоврядування»,
подане на здобуття ступеня доктора філософії
в галузі знань 05 – Соціальні та поведінкові науки
за спеціальністю 053 – Психологія

Актуальність теми дисертаційного дослідження. Дисертаційна робота Сімоненко О.А. є актуальним та своєчасним науковим дослідженням особливостей функціонування структур державного управління та місцевого самоврядування, зокрема особливостей соціально-психологічного клімату в цих організаціях. Проблема психологічного клімату, тобто психологічного стану, який. Насамперед, має прояв у системі відносин членів організації, пов'язаний з характеристиками міжособистісної взаємодії в процесі їхньої групової діяльності, не втрачає своєї актуальності. Особливо, зважаючи на динамічні процеси трансформацій вітчизняного соціуму, здійснення реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади, запровадження в управління державою положення про децентралізацію влади, повномасштабна

КИЇВСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
Вх. № 356 «КР»
«29» 02 2024 р.

російська агресія проти України актуалізували проблему соціально-психологічного клімату в організаціях державного і місцевого самоуправління.

Обґрунтованість наукових положень та надійність отриманих наукових результатів дисертаційного дослідження Симоненко Олени Анатоліївни забезпечено ґрунтовним теоретичним аналізом проблеми соціально-психологічного клімату, його змісту та структури; визначеним дизайном дослідження з урахуванням особливостей існування організації в період так званої ненормативної кризи в складних, екстремальних умовах; достатньою кількістю респондентів та врівноваженістю вибірки в цілому, відповідно до зазначених критеріїв дослідження; коректним використанням методів дослідження, кількісною, якісною обробкою отриманих даних та якісною їх інтерпретацією.

Структура, зміст дисертаційної роботи. Дисертаційна робота містить вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел та додатки. Загальний обсяг роботи становить 297 сторінок, основний зміст дисертації викладено на 181 сторінці. Дисертація містить 14 таблиць (на 28 сторінках), 3 рисунки (на 3 сторінках), 8 додатків. Розділи дисертації є логічно пов'язаними і змістовно розкритими згідно зі сформульованою метою та поставленими завданнями дослідження.

У *вступі* обґрунтовано актуальність теми дослідження, предмет, об’єкт, мету, завдання, методи, висвітлено наукову новизну та практичне значення отриманих результатів.

У першому розділі «Теоретико-методологічні основи дослідження соціально-психологічного клімату у структурах державного управління і місцевого самоврядування» здійснено теоретико-методологічний аналіз проблеми соціально-психологічного клімату. Зокрема, слід відзначити спробу виокремлення основних підходів до його вивчення, яка ґрунтується на опрацюванні наукових джерел зарубіжних та вітчизняних дослідників. Здійснено спробу виокремлення об’єктивних і суб’єктивних чинників, рівнів

існування соціально-психологічного клімату організації органу державної влади, органу місцевого самоврядування. Соціально-психологічний клімат визначається як одне з інтегральних виражень процесу і результату функціонування всіх підструктур організації, що виконує спільну предметну діяльність, має спільні цілі та цінності, узгодженість поведінки та діяльності.

У другому розділі «Емпіричне дослідження особливостей соціально-психологічного клімату в структурах державного управління та місцевого самоврядування» описано емпіричну частину дослідження, особливості добору дослідницького інструментарію, характеристику вибірки дослідження, її соціально-демографічні характеристики.

Слід відзначити спробу автора залучити до дослідження чималої кількості респондентів, групи яких розподілено за виокремленими критеріями, а саме: рівнем управління органу влади, територіального розташування, віку, статі. Для з'ясування специфіки соціально-психологічного клімату дисертанткою було залучено 285 осіб, віком від 20 до 60 років, державних службовців з 26 структур органів державного управління та місцевого самоврядування, які відповідають за галузь охорони здоров'я з чотирьох регіонів України.

В ході аналізу результатів дисертантка використовує коректні методи збору та обробки отриманих даних. Зокрема з'ясовано, що обґрунтована чотирьохкомпонентна модель структури соціально-психологічного клімату в досліджуваних організаціях має змістовну та структурну особливості. Так, найсуттєвішими у змісті когнітивно-гностичного складника виявилися обізнаність щодо процесів децентралізації влади, професійна компетентність, менеджмент, автономія, слугування добру, інтеграція стилів життя, підприємництво, усвідомлення ефективності управлінської діяльності. У змісті мотиваційно-ціннісного складника – соціальні, престижні, прагматичні, власне професійні мотиви; прагнення до вдосконалення, корпоративна культура. У змісті емоційно-оцінного складника – помірне ставлення до діяльності в

процесі децентралізації влади, висока самооцінка службовців, помірна згуртованість колективу. У змісті поведінково-діяльнісного складника – професійне самоздійснення, адаптивність, комунікативний потенціал, нервово-психічна стійкість, впевненість в собі, помірна конфліктологічна компетентність, часткова ідентифікація з громадою, умовно авторитарний стиль керівництва.

У третьому розділі «Оптимізація соціально-психологічного клімату в структурах державного управління та місцевого самоврядування в процесі впровадження децентралізації в Україні» представлені типи соціально-психологічного клімату в структурах державного управління та місцевого самоврядування встановлено типологічні особливості соціально-психологічного клімату цих організацій, які мають авторські назви: «еталон», «контекст ділової групи», «комунікативність», «гуманістичність», «кар'єра». Також представлено опис програми психологічного супроводу процесу оптимізації соціально-психологічного клімату організації в структурах державного управління та місцевого самоврядування, яка містить концептуально-цільовий, організаційний-змістовий, критеріально-результативний аспекти. Обґрунтовано психологічні умови оптимізації соціально-психологічного клімату організації та наведено результати її апробації. Загальний висновок дисертації свідчить про те, що усі поставлені на початку дослідження завдання виконані, дисертанткою було досягнуто поставленої в роботі мети.

У третьому розділі «Оптимізація соціально-психологічного клімату в структурах державного управління та місцевого самоврядування в процесі впровадження децентралізації в Україні» представлені типи соціально-психологічного клімату в структурах державного управління та місцевого самоврядування,

Значним практичним доробком дисертаційного дослідження Сімоненко О.А. є представлена програма оптимізації соціально-психологічного

клімату організації в структурах державного управління та місцевого самоврядування. У роботі представлено принципи, зміст, структур, форми, методи реалізації програми та результати її впровадження.

Наукова новизна дослідження Сімоненко О.А. полягає в тому, що, з'ясовано зміст та структуру соціально-психологічного клімату організацій органів державного управління та місцевого самоврядування (когнітивно-гностичний, мотиваційно-ціннісний, емоційно-оцінний, поведінково-діяльнісний компоненти); встановлено типологічні особливості соціально-психологічного клімату організацій органів державного управління та місцевого самоврядування, а саме: «еталон», «контекст ділової групи», «комунікативність», «гуманістичність», «кар'єра»; з'ясовано індивідуально-стильові особливості соціально-психологічного клімату організацій органів державного управління (когнітивно-гностичний, поведінково-діяльнісний, мотиваційно-ціннісний, емоційно-оцінний) та місцевого самоврядування (емоційно-оцінний, мотиваційно-ціннісний, когнітивно-гностичний, поведінково-діяльнісний); розкрито зміст зв'язків компонентів соціально-психологічного клімату залежно від рівня органу влади; розроблено програму оптимізації соціально-психологічного клімату органів державного управління та місцевого самоврядування.

Практична значущість дослідження полягає в можливості використання отриманих результатів в якості змістових орієнтирів у процесі розв'язання завдань консультування службовців, надання психологічної допомоги стосовно соціально-психологічного клімату в органах державного управління та місцевого самоврядування. Напрацьований доробок може стати основою для застосування ефективних стратегій, формування продуктивної взаємодії, спрямованих на запровадження діалогічних практик в організаціях органів державного управління та місцевого самоврядування. Також, результати дослідження можуть бути використані при викладанні навчальних дисциплін у галузі знань 05 – Соціальні та поведінкові науки.

Авторський доробок відображено у 16 публікаціях, серед яких: 6 статей у наукових фахових виданнях, включених до переліку, затвердженого МОН України та міжнародних наукометричних баз даних, та публікаціях у збірниках матеріалів міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференцій.

Надаючи загальну позитивну оцінку роботі, вкажемо на **окремі дискусійні положення та побажання, а саме:**

1. Теоретична модель соціально-психологічного клімату включає зміст та структуру, які визначаються загально-психологічним параметрами, які угруповано за чотирма складниками – когнітивно-гностичний, мотиваційно-ціннісний, емоційно-оцінний, поведінково-діяльнісний. Проте, варто було б чіткіше схарактеризувати підхід, в контексті якого було здійснено дослідження.
2. При оцінці ефективності програми тренінгу недостатньо уваги приділено тривалості змін соціально-психологічного клімату в досліджуваних організаціях після впровадження авторської програми.
3. Робота значно виграла б, якби при описі отриманих даних виразніше було висвітлено наукову дискусію стосовно здобутих результатів дослідження.

Разом із тим, висловлені зауваження не знижують загальної позитивної оцінки дисертаційного дослідження Сімоненко Олени Анатоліївни і можуть розглядатися як побажання дисертантці стосовно її подальшої роботи.

Дисертація Сімоненко Олени Анатоліївни «Особливості соціально-психологічного клімату у структурах державного управління та місцевого самоврядування» є самостійною та завершеною науковою працею. Робота виконана на належному науковому рівні, має логічну структуру, є цілісною, актуальною та практично значущою. Дисертаційне дослідження відповідає вимогам Постанови Кабінету Міністрів України № 44 «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженому постановою Кабінету

Міністрів України від 12 січня 2022 р. та Накказу МОН України № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертацій» від 12 січня 2017 року.

Дисертаційна робота Сімоненко Олени Анатоліївни «Особливості соціально-психологічного клімату у структурах державного управління та місцевого самоврядування» має теоретичний та практичний доробок відповідно до галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 053 Психологія, виконана згідно зі встановленими вимогами та може бути рекомендована до захисту в разовій спеціалізованій вченій раді.

РЕЦЕНЗЕНТ:

доктор політичних наук, професор,
завідувач кафедри політології
філософського факультету
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка

Олег БАТРИМЕНКО

ПІДТВЕРДЖУЮ
ВЧЕНИЙ СЕКРЕТАР НАЦ
КИЇВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ Т.Г. ШЕВЧЕНКА
2024 р.
28.02

Україна Київський національний університет імені Тараса Шевченка Ідентифікаційний код 02070944

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
Вх. № 356 «28» 02 2024 р.